

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Теорія держави та права

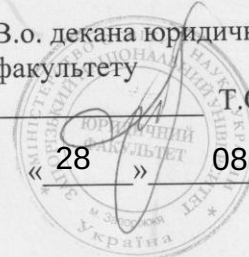
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана юридичного
факультету

Т.О. Коломоєць

« 28 » 08 2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

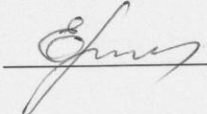
підготовки бакалаврів
денної та заочної форм здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Право»

спеціальності **D8 Право**
галузі знань **D Бізнес, адміністрування та право**

ВИКЛАДАЧ: Удовика Лариса Григорівна, доктор юридичних наук,
професор

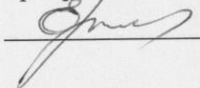
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри цивільного
права

Протокол № 1 від “28” серпня 2025 р.
Завідувач кафедри цивільного права

 Д.О. Єрмоленко

Погоджено

Гарант освітньо-професійної
програми

 Д.О. Єрмоленко

2025 рік

Зв'язок з викладачем : доктор юридичних наук, професор, Удовика Лариса Григорівна

E-mail: lora.znu@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069>

Телефон: (061) 228-76-40

Інші засоби зв'язку: Viber, Messenger, WhatsApp,

<https://meet.google.com/ijw-oizu-myn>

Ідентифікатор конференції : 645 798 0763

Код доступу: 56789

Кафедра: цивільного права V корпус, ауд. 108

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави та права» є формування у студентів компетентностей, необхідних для розуміння та застосування системи узагальнених наукових знань про основні закономірності виникнення, розвитку, функціонування права і держави в їх понятійному вираженні та вироблення умінь застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Теорія держави та права спрямована на :

- формування понятійного апарату майбутніх юристів, отримання знань про зміст і сутність державних і правових явищ; загальні закономірності виникнення, функціонування та розвитку державно-правових явищ; особливості основних правових систем сучасності та їх характерних рис;
- формування самостійного правового мислення, навичок аналізу проблемних питань теорії держави і права, змісту і порівняння правових норм, інститутів різних правових систем;
- розширення правового світогляду і правового мислення студентів;
- створення теоретичного підґрунтя і формування понятійного апарату для найкращого засвоєння галузевих юридичних дисциплін.

Відповідно до структурно-логічної схеми ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Пререквізити: ОК 1, Кореквізити ОК 10, ОК 11, ОК 13,

Постреквізити: ОК 12, ОК 16, ОК 17, ОК 19, ОК 21.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Обов'язкова Цикл професійної підготовки	
Семестр	1 -й	1-й
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	30 год.	10
Практичні заняття	14 год.	10

Самостійна робота	76 год.	100 год.
Консультації	<i>(очно/дистанційно)</i> https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/law/navchal_nij_protse	
Вид підсумкового семестрового контролю:	Залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<p>Загальні компетентності ЗК</p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право,</p>	<p>Методи, методики та технології навчання:</p> <p>загальнонаукові спеціальні методи пізнання правових явищ; методики з правової оцінки, ідентифікації правової проблеми та її вирішення на основі принципів права;</p> <p>пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу матеріалу;</p> <p>методи оцінювання та аналізу інформації, методи доведення.</p> <p>Освітній процес здійснюється на засадах колегіальності, професійності, відповідальності, високої академічної</p>	<p>Поточний контроль здійснюється шляхом виконання таких обов'язкових видів роботи, як виступ з питань певної теми на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота та додаткових видів роботи - участь у ділових (ситуативних) іграх; робота в групах; участь у науково-дослідній роботі (участь у конференціях, студентських наукових гуртках і проблемних групах, підготовці</p>

<p>кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини . СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ. РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>культури та академічної доброчесності. Викладання здійснюється з використанням традиційних та інтерактивних технологій, спрямованих на проблемно-орієнтоване навчання, самонавчання. Базується на активному навчанні практичного спрямування під час лекцій, практичних занять, вирішення кейсів.</p>	<p>публікацій, участь в конкурсах тощо); завдання творчого характеру. Підсумкові контрольні заходи проводяться по завершенню семестру та мають дві складові – тестування та усна відповідь добір балів – можливість для здобувачів, які пропустили заняття з поважних причин, показати отримані знання.</p>
--	--	---

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття і система юриспруденції. Теорія держави та права як фундаментальна наука

Поняття та ознаки юридичної науки. Об'єкт, предмет, метод, функції юридичної науки.

Формування загальної теорії держави і права. Предмет теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Метод теорії держави і права.

Загальна характеристика методології загальної теорії держави і права. Види методів науки. Зумовленість методів предметом та завданнями дослідження. Демоніфікація методологічних підходів - неодмінна передумова об'єктивності і всебічності пізнання державно-правових явищ, поступального розвитку юридичної науки, свободи наукової творчості.

Соціальна практика як критерій істинності положень і висновків загальної теорії держави і права.

Система навчального курсу загальної теорії права та держави. Роль навчального курсу загальної теорії права та держави у підготовці юриста в умовах утвердження правової, демократичної, соціальної держави Україна.

Характеристика основних джерел і методика засвоєння навчального матеріалу.

Демонізація методологічних підходів. Соціальна практика як критерій істинності положень і висновків загальної теорії держави і права.

Тема 2. Виникнення держави.

Виникнення держави.

Причини і закономірності виникнення держави (соціально-класові і соціально-етнічні). Особливості виникнення держав східного і західного типу. Основні теорії походження держави (іригаційна, патріархальна, теологічна, насильства, расова, патримоніальна, органічна, економічна, класова, психологічна, договірна, етологічна та ін.). Похідне виникнення держав. Національні держави як результат здійснення основного права нації, народу на політичне самовизначення. Ознаки, які відрізняють державу від інших організацій у соціально-неоднорідному суспільстві.

Особливості процесів державотворення в сучасних умовах. Національні держави як результат здійснення основного права нації, народу на політичне самовизначення.

Тема 3. Державна влада і держава.

Поняття влади. Політична і державна влада, їх співвідношення. Поняття і ознаки держави. Сутність держави. Легітимність і легальність державної влади. Суверенітет держави і його співвідношення із суверенітетом народу і нації. Типологія держав як різновид їх класифікації. Основні сучасні критерії поділу держав на історичні типи (соціально-сутнісний, цивілізаційний, лібертарно-юридичний, релігійний, географічний та інші). Основні сучасні теорії сутності держави (правової держави, держави «загального благоденства», еліт, технократичної держави, солідаризму, держави плюралістичної демократії тощо). Функції держави. Поняття функцій держави. Види функцій держави. Роль об'єктивного юридичного права у здійсненні функцій держави. Практична значущість загальнотеоретичних знань про сутність, типологію та функції держави.

Особливості функціонування й розвитку держав в умовах глобалізації.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Держава у політичній системі суспільства.

Поняття політичної системи суспільства та її структура. Поняття механізму політичної влади, його структура. Механізм політичного опору. Держава - центр, ядро політичної системи суспільства. Поняття політичної партії. Види політичних партій. Функції політичних партій.

Поняття, структура і сутність громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства і держави. Громадські об'єднання у політичній системі суспільства. Поняття громадського об'єднання. Види громадських об'єднань. Поняття громадської організації. Види громадських організацій. Форми взаємодії органів держави з громадськими об'єднаннями і трудовими колективами. Політична система суспільства соціально-демократичної орієнтації. Принципи функціонування і розвитку політичної системи у суспільстві соціально-демократичної орієнтації. Особливості політичної системи українського суспільства. Теорія політичної системи і практика.

Форма і механізм держави

Тема 5. Форма держави.

Загальне поняття й елементи форми держави. Зв'язок між типом держави і формою

держави. Поняття державного правління. Загальноісторичні види державного правління. Види форм правління сучасних держав. Форма правління Української держави за Конституцією України та проблема її реформування. Поняття державного устрою. Загальноісторичні види державного устрою. Види устрою сучасних держав. Державний устрій Української держави за Конституцією України. Поняття державного режиму. Основні види державних режимів та їх особливості Сучасні державні режими. Державний режим сучасної України. Вчення про форму держави і соціальна практика.

Тема 6. Механізм і апарат держави.

Поняття механізму держави, його структура. Поняття апарату держави. Принципи і риси апарату держав соціально-демократичної орієнтації. Органи держави. Поняття та ознаки органу держави. Поняття компетенції органу держави. Владні повноваження. Види державних органів. Органи держав соціально-демократичної орієнтації: загальна характеристика. Система «стримувань і противаг» органів законодавчої, виконавчої і судової влади. Органи сучасної Української держави. Структура і механізм органів державної влади. Управління в адміністративно-територіальних одиницях. Місьцеве самоврядування. Професійна і державна служба. Державні службовці: поняття, види. Державні органи України. Посадова особа. Практична значимість загальнотеоретичних знань про державний механізм й апарат.

Змістовий модуль 3.

Тема 7. Загальне вчення про демократію.

Поняття і ознаки демократії. Функції і принципи, форми та інститути демократії. Основні теорії демократії: пролетарська (соціалістична), «плюралістична», елітарна, партисипаторна, корпоративна, «комп'ютерна» та ін. Особливості сучасної демократії. Переваги і недоліки демократії. Основні цінності сучасної демократії. Передумови демократії. Демократія в глобальному контексті. Консолідовані, проміжні та псевдodemократії. Демократична традиція та проблеми розвитку демократії в Україні. Поняття і сутність майбутньої держави соціальної демократії. Передумови та перспективи її формування. Правове громадянське суспільство і держава соціальної демократії. Поняття держави соціально-демократичної орієнтації, її різновиди. Внутрішні й зовнішні функції держав соціально-демократичної орієнтації.

Теорія і практика сучасних переходів до демократії.

Демократична традиція та проблеми розвитку демократії в Україні.

Тема 8. Правова і соціальна держава.

Основні етапи формування концепції правової держави. Поняття правової держави. Вихідні положення сучасної загальної теорії правової держави. Основні ознаки правової держави (соціально-змістовні і формальні). Правова держава та держава соціальної демократії. Поняття й особливості держави соціально-демократичної орієнтації як різновиду перехідної держави. Основні види таких держав. Поняття, ознаки, сутність соціальної держави. Співвідношення правової соціальної держави і громадянського суспільства. Проблеми визначення соціальної сутності Української держави. Заходи з формування правової соціальної держави в Україні.

Право і держава. Держава як правовий інститут Взаємодія держави і права та її аспекти. Способи впливу права на державу.

Практична значущість загальнотеоретичних положень щодо сутності сучасних соціальних демократичних держав для вирішення завдань державотворення в Україні.

Тема 9. Права людини, нації, народу та людства як загально соціальні явища

Поняття, сутність і класифікація прав нації (народу). Міжнародно-правові гарантії забезпечення прав нації (народу). Права національних меншин: сутність. Сутність, особливості, види. Міжнародно-правові та внутрішньодержавні гарантії забезпечення прав національних меншин.

Історія ідеї прав людини. Основні підходи до розуміння прав людини (легістський, біологічний, етичний, релігійний, соціальний). Класифікація прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини. Основні права людини і громадянина. Система основних прав, свобод, обов'язків людини і громадянина. Юридичні гарантії прав людини: поняття, види. Міжнародні стандарти в галузі прав людини і громадянина. Обов'язки людини. Міжнародний захист прав людини.

Права нації, народу: поняття, види. Зв'язок та співвідношення прав людини та прав нації (народу). Міжнародні документи, в яких відображено поступальний процес визнання прав націй і народів. Юридичні гарантії прав нації, народу: поняття, види. Соціальні обов'язки нації, народу.

Права людства: поняття і види. Соціальні обов'язки нації (народу). Міжнародні та європейські стандарти прав людини та їх вплив на правовий статус особистості і поступальний розвиток права. Теорія прав людини, прав людства і практика.

Змістовий модуль 4.

Тема 10. Право у системі соціальної регуляції.

Поняття і види соціальних норм. Загальна характеристика мононорм, норм-звичаїв, релігійних, моральних, корпоративних, політичних норм. Технічні норми. Ознаки, що відрізняють юридичні норми від норм первісного суспільства та від інших соціальних норм у соціально-неоднорідному суспільстві.

Тема 11. Загальне вчення про право

Термін «право». Походження права. Поняття історичного типу права за соціально-сутнісним підходом. Поняття права як загальносоціального явища. Основні різновиди загальносоціального права. Поняття об'єктивного юридичного права, його властивості, соціальна сутність і призначення. Національне та міжнародне об'єктивне юридичне право. Основні теорії щодо походження та сутності об'єктивного юридичного права (договірна, теологічна, позитивістсько-нормативістська, психологічна, класова). Сучасні концепції праворозуміння. Співвідношення об'єктивного юридичного права з економікою та політикою. Взаємозв'язок держави й об'єктивного юридичного права. Сутність права. Функції права. Соціальна цінність права.

Принципи права. Класифікація принципів права. Конкретно-історичні принципи права сучасної України та фактори, які впливають на їх втілення. Галузеві та міжгалузеві принципи права. Поняття верховенства права.

Тема 12. Правове регулювання і правовий вплив.

Поняття і ознаки правового регулювання. Поняття правового впливу. Розмежування правового регулювання і правового впливу.

Сфера правового регулювання: поняття, ознаки. Види сфер правового регулювання.

Сфери нормативного і під нормативного регулювання. Основні напрямки і межі правового регулювання.

Засоби правового регулювання: поняття, ознаки, основні види. Стимули і обмеження як засоби правового регулювання. Правові пільги, привілеї, імунітети. Тип (режим) правового регулювання.

Змістовий модуль 5.

Тема 13. Право і держава.

Право і держава. Держава як правовий інститут. Взаємодія держави і права та її аспекти. Способи взаємовпливу права і держави.

Тема 14. Правові системи сучасності: національні, міжнародні, міждержавні.

Поняття і ознаки правової системи. Структура правової системи. Поняття «тип (сім'я)» правових систем. Критерії класифікації правових систем. Типи (сім'ї) правових систем світу. Загальна характеристика романо-германського, англо-американського, релігійного й змішаного типу правових систем.

Поняття й співвідношення національних, міжнародних, міждержавних правових систем. Тенденції розвитку і взаємодії правових систем сучасності.

Тема 15. Правова система України

Місце правової системи України серед правових систем сучасності: стан і перспективи. Взаємовплив міжнародного і національного права. Правова система ЄС та її співвідношення з міжнародними і національними правовими системами.

Місце правової системи України серед правових систем сучасності: стан і перспективи.

Правова систем України, міжнародна правова система та правова система ЄС : проблеми взаємодії.

Проблеми й перспективи розвитку правової системи України в умовах глобальних викликів і загроз

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д. ф.	з.ф	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1	<p>Тема 1. Поняття і система юриспруденції. Теорія держави та права як фундаментальна наука</p> <p>1. Поняття та ознаки юридичної науки. Об'єкт, предмет, метод, функції юридичної науки.</p> <p>2. Предмет теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Метод теорії держави і права.</p> <p>3. Загальна характеристика методології загальної теорії держави і права. Соціальна практика як критерій істинності положень і висновків загальної теорії держави і права.</p> <p>4. Система навчального курсу загальної теорії права та держави.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Лекція 2	<p>Тема 2. Виникнення держави.</p> <p>1. Причини і закономірності виникнення держави.</p> <p>2. Особливості виникнення держав східного і західного типу. Основні теорії походження держави Похідне виникнення держав.</p>	2		<i>щотижня</i>

	<p>3. Національні держави як результат здійснення основного права нації, народу на політичне самовизначення.</p> <p>4. Особливості процесів державотворення в сучасних умовах</p>			
Практичне заняття 1	<p style="text-align: center;">Тема 2. Виникнення держави.</p> <p>1. Причини і закономірності виникнення держави (економічні, політичні, соціально-класові і соціально-етнічні). Особливості виникнення держав східного і західного типу. Основні теорії походження держави (іригаційна, патріархальна, теологічна, насильства, расова, патримоніальна, органічна, економічна, класова, психологічна, договірна, етологічна та ін.).</p> <p>2. Поняття влади. Політична і державна влада, їх зміст і співвідношення.</p> <p>3. Поняття і ознаки держави. Сутність держави. Легітимність і легальність державної влади. Поняття суверенітету держави, суверенітету нації й суверенітету народу. Суверенітет держави і його співвідношення із суверенітетом народу і нації.</p> <p>4. Функції держави. Поняття функцій держави. Види функцій держави. Форми й методи реалізації функцій держави. Роль об'єктивного юридичного права у здійсненні функцій держави.</p>	2	1	<i>1 раз на 2 тижні</i>
Лекція 3	<p style="text-align: center;">Тема 3. Державна влада і держава</p> <p>1. Поняття влади. Політична і державна влада, їх співвідношення.</p> <p>2. Поняття і ознаки держави.</p> <p>3. Сутність держави.</p> <p>4. Легітимність і легальність державної влади. Суверенітет держави і його співвідношення із суверенітетом народу і нації.</p> <p>5. Основні сучасні теорії сутності держави</p> <p>6. Функції держави. Види функцій держави.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Лекція 4	<p style="text-align: center;">Тема 4. Держава у політичній системі суспільства.</p> <p>1. Поняття політичної системи суспільства та її структура.</p> <p>2. Поняття механізму політичної влади, його структура. Держава - центр, ядро політичної системи суспільства. Поняття політичної партії. Види і функції політичних партій.</p> <p>3. Поняття, структура і сутність громадянського суспільства.</p> <p>4. Співвідношення громадянського суспільства і держави. Громадські об'єднання у політичній системі суспільства. Поняття і види громадських об'єднань.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Практичне заняття 2	<p style="text-align: center;">Тема 4. Держава у політичній системі суспільства.</p> <p style="text-align: center;">Перелік питань</p> <p>1. Поняття, структура і сутність громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства і держави.</p>	2	1	<i>1 раз на 2 тижні</i>

	<p>2. Поняття політичної системи суспільства та її структура. Поняття механізму політичної влади, його структура. Механізм політичного опору. Держава – центр, ядро політичної системи суспільства. Поняття політичної партії. Види політичних партій. Функції політичних партій.</p> <p>3. Громадські об'єднання у політичній системі суспільства. Поняття громадського об'єднання. Види громадських об'єднань. Поняття громадської організації. Види громадських організацій. Форми взаємодії органів держави з громадськими об'єднаннями і трудовими колективами.</p>			
Лекція 5	<p align="center">Тема 5. Форма держави</p> <p>1. Загальне поняття й елементи форми держави. Зв'язок між типом держави і формою держави.</p> <p>2. Поняття державного правління. Загальноісторичні види державного правління. Види форм правління сучасних держав.</p> <p>3. Форма правління Української держави за Конституцією України та проблема її реформування.</p> <p>4. Поняття державного устрою. Загальноісторичні види державного устрою. Види устрою сучасних держав. Державний устрій Української держави за Конституцією України.</p> <p>5. Поняття державного режиму. Основні види державних режимів та їх особливості Сучасні державні режими. Державний режим сучасної України.</p> <p>6. Вчення про форму держави і соціальна практика.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Практичне заняття 3	<p align="center">Тема 5. Форма держави</p> <p>1. Загальне поняття форми держави та її елементів.</p> <p>2. Зв'язок між типом держави і формою держави.</p> <p>3. Поняття державного правління. Загальноісторичні види державного правління. Види форм правління сучасних держав. Форма правління Української держави за Конституцією України та проблема її реформування.</p> <p>4. Поняття державного устрою. Загальноісторичні види державного устрою. Види устрою сучасних держав. Державний устрій Української держави за Конституцією України.</p> <p>5. Поняття державного режиму. Основні види державних режимів та їх особливості Сучасні державні режими. Державний режим сучасної України.</p>	2	2	<i>1 раз на 2 тижні</i>
Лекція 6	<p align="center">Тема 6. Механізм держави</p> <p>1. Поняття механізму держави, його структура.</p> <p>2. Поняття апарату держави. Принципи і риси апарату держав соціально-демократичної орієнтації.</p> <p>3. Органи держави. Поняття та ознаки органу держави.</p> <p>4. Поняття компетенції органу держави. Владні</p>	2	1	<i>щотижня</i>

	повноваження. 5. Види державних органів : загальна характеристика. Система «стримувань і противаг» органів законодавчої, виконавчої і судової влади.			
Практичне заняття 4	Тема 6. Механізм і апарат держави 1. Поняття механізму держави, його структура. 2. Поняття апарату держави. Принципи і риси апарату держав соціально-демократичної орієнтації. 3. Органи держави. Поняття та ознаки органу держави. Поняття компетенції органу держави. Владні повноваження. Види державних органів. Органи держав соціально-демократичної орієнтації: загальна характеристика. Система «стримувань і противаг» органів законодавчої, виконавчої і судової влади. 4. Органи сучасної Української держави. Структура і механізм органів державної влади. Управління в адміністративно-територіальних одиницях.	2	2	1 раз на 2 тижні
Лекція 7	Тема 7. Загальне вчення про демократію 1. Поняття і ознаки демократії. 2. Функції і принципи, форми та інститути демократії 3. Основні теорії демократії: пролетарська (соціалістична), «плюралістична», елітарна, партисипаторна, корпоративна, «комп'ютерна» та ін. Особливості сучасної демократії. 4. Переваги і недоліки демократії. Основні цінності сучасної демократії. 5. Передумови демократії. Демократія в глобальному контексті. Консолідовані, проміжні та псевдодемократії. 6. Демократична традиція та проблеми розвитку демократії в Україні.	2		щотижня
Практичне заняття 5	Тема 7. Загальне вчення про демократію 1. Поняття і ознаки демократії. Функції, принципи, форми та інститути демократії. 2. Основні теорії демократії: пролетарська (соціалістична), «плюралістична», елітарна, партисипаторна, корпоративна, «комп'ютерна» та ін. 3. Особливості сучасної демократії. Переваги і недоліки демократії. Основні цінності сучасної демократії. Передумови демократії. 4. Демократія в глобальному контексті. Консолідовані, проміжні та псевдодемократії. Поняття і сутність майбутньої держави соціальної демократії.	2	1	1 раз на 2 тижні
Лекція 8	Тема 8. Правова і соціальна держава 1. Основні етапи формування концепції правової держави. 2. Поняття правової держави. Основні ознаки правової держави (соціально-змістовні і формальні). 3. Поняття й особливості держави соціально-демократичної орієнтації як різновиду перехідної держави.	2		щотижня

	<p>4. Поняття, ознаки, сутність соціальної держави. Співвідношення правової соціальної держави і громадянського суспільства.</p> <p>5. Проблеми визначення соціальної сутності Української держави.</p>			
Лекція 9	<p>Тема 9. Права людини, нації, народу та людства як загальносоціальні явища</p> <p>1. Історія ідеї прав людини. Основні підходи до розуміння прав людини (легістський, біологічний, етичний, релігійний, соціальний).</p> <p>2. Класифікація прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини.</p> <p>3. Основні права людини і громадянина. Система основних прав, свобод, обов'язків людини і громадянина.</p> <p>4. Юридичні гарантії прав людини: поняття, види. Міжнародні стандарти в галузі прав людини і громадянина.</p> <p>5. Обов'язки людини. Міжнародний захист прав людини.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Практичне заняття 6	<p>Тема 9. Права людини, нації, народу та людства як загальносоціальні явища</p> <p>1. Поняття, сутність і класифікація прав нації (народу). Міжнародно-правові гарантії забезпечення прав нації (народу).</p> <p>2. Права національних меншин : сутність. Сутність, особливості, види. Міжнародно-правові та внутрішньодержавні гарантії забезпечення прав національних меншин.</p> <p>3. Історія ідеї прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини. Основні права людини і громадянина. Система основних прав, свобод, обов'язків людини і громадянина.</p> <p>4. Міжнародні стандарти в галузі прав людини і громадянина. Міжнародний захист прав людини.</p>	2	1	<i>1 раз на 2 тижні</i>
Лекція 10	<p>Тема 10. Право у системі соціальної регуляції</p> <p>1. Поняття і види соціальних норм. Загальна характеристика мононорм, норм-звичай, релігійних, моральних, корпоративних, політичних норм. Технічні норми.</p> <p>2. Ознаки, що відрізняють юридичні норми від норм первісного суспільства та від інших соціальних норм у соціально-неоднорідному суспільстві.</p> <p>3. Основні юридичні джерела формування права у різних народів світу.</p> <p>4. Основні теорії щодо походження та сутності об'єктивного юридичного права (договірна, теологічна, позитивістсько-нормативістська, психологічна, класова).</p>	2		<i>щотижня</i>
Лекція 11	<p>Тема 11. Загальне вчення про право</p> <p>1. Поняття «право». Сучасні концепції праворозуміння.</p>	2	1	<i>щотижня</i>

	<p>Ознаки права. Поняття об'єктивного юридичного права, його властивості, соціальна сутність і призначення.</p> <p>2. Право: природне і позитивне, об'єктивне і суб'єктивне, публічне і приватне, матеріальне і процесуальне.</p> <p>3. Поняття історичного типу права за соціально-сутнісним підходом. Поняття права як загальносоціального явища.</p> <p>4. Національне та міжнародне об'єктивне юридичне право.</p> <p>5. Цінність права. Функції права. Взаємозв'язок держави і права. Право і економіка.</p>			
Лекція 12	<p>Тема 12. Правове регулювання і правовий вплив.</p> <p>1. Поняття і ознаки правового регулювання. Поняття правового впливу. Розмежування правового регулювання і правового впливу.</p> <p>2. Сфера правового регулювання: поняття, ознаки. Види сфер правового регулювання.</p> <p>3. Сфери нормативного і під нормативного регулювання. Основні напрямки і межі правового регулювання.</p> <p>4. Засоби правового регулювання: поняття, ознаки, основні види. Стимули і обмеження як засоби правового регулювання. Правові пільги, привілеї, імунітети. Тип (режим) правового регулювання.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Лекція 13	<p>Тема 13. Право і держава.</p> <p>1. Право і держава. Держава як правовий інститут. Взаємодія держави і права та її аспекти.</p> <p>2. Способи взаємовпливу права і держави.</p> <p>3. Право і державний примус.</p>	2		<i>щотижня</i>
Лекція 14	<p>Тема 14. Правові системи сучасності: національні, міжнародні, міждержавні</p> <p>1. Поняття і ознаки правової системи. Структура правової системи. Поняття «тип (сім'я)» правових систем. Типи (сім'ї) правових систем світу.</p> <p>2. Загальна характеристика романо-германського, англо-американського, релігійного й змішаного типу правових систем.</p> <p>3. Поняття й співвідношення національних, міжнародних, міждержавних правових систем.</p> <p>4. Тенденції розвитку і взаємодії правових систем сучасності.</p>	2	1	<i>щотижня</i>
Практичне заняття 7	<p>Тема 14. Правові системи сучасності: національні, міжнародні, міждержавні</p> <p>1. Міжнародна правова система.</p> <p>2. Правова система ЄС.</p> <p>3. Особливості романо-германського, англо-американського, релігійного й змішаного типу правових систем.</p> <p>4. Правова система України.</p>	2	2	<i>1 раз на 2 тижні</i>

Лекція 15	Тема 15. Правова система України	2	1	<i>щотижня</i>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування правової системи України та її особливості. 2. Місце правової системи України серед правових систем сучасності: стан і перспективи. 3. Правова систем України, міжнародна правова система та правова система ЄС : проблеми взаємодії. 4. Проблеми й перспективи розвитку правової системи України в умовах глобальних викликів і загроз. 			

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Змістовий модуль №1	Виступи, обговорення, дискусії, теоретико-аналітичні завдання, схематичні завдання, практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, тестування в Moodle	Термінологічні, схематичні, теоретико-аналітичні практичні завдання (Див. Методичні рекомендації: СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069)	Правильна і вичерпна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу; 4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; 3 -2 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками; 1 бал здобувачі освіти отримують якщо	12

			<p>понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методика передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.</p> <p>Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів.</p>	
Змістовий модуль №2	<p>Виступи, обговорення, дискусії, теоретико-аналітичні завдання, схематичні завдання, практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, тестування в Moodle</p>	<p>Термінологічні, схематичні, теоретико-аналітичні практичні завдання (Див. Методичні рекомендації: СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069)</p>	<p>Правильна і вичерпна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;</p> <p>4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок;</p> <p>3 -2 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методика передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками;</p> <p>1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методика передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.</p> <p>Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів.</p>	12

<p>Змістовий модуль №3</p>	<p>Виступи, обговорення, дискусії, теоретико-аналітичні завдання, схематичні завдання, практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, тестування в Moodle</p>	<p>Термінологічні, схематичні, теоретико-аналітичні практичні завдання (Див. Методичні рекомендації: СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069)</p>	<p>Правильна і вичерпна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;</p> <p>4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок;</p> <p>3 -2 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками;</p> <p>1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.</p> <p>Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів.</p>	<p>12</p>
<p>Змістовий модуль №4</p>	<p>Виступи, обговорення, дискусії, теоретико-аналітичні завдання, схематичні завдання, практичні: есе, порівняльний аналіз,</p>	<p>Термінологічні, схематичні, теоретико-аналітичні практичні завдання (Див. Методичні рекомендації: СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069)</p>	<p>Правильна і вичерпна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та</p>	<p>12</p>

	ситуаційна задача, тестування в Moodle		<p>використанні навчального матеріалу; 4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; 3 -2 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками; 1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.</p> <p style="text-align: center;">Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів.</p>	
Змістовий модуль №5	Виступи, обговорення, дискусії, теоретико-аналітичні завдання, схематичні завдання, практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача, тестування в Moodle	Термінологічні, схематичні, теоретико-аналітичні практичні завдання (Див. Методичні рекомендації: СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069)	<p>Правильна і вичерпна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу; 4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; 3 -2 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні</p>	12

			<p>прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками;</p> <p>1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.</p> <p>Доповнення оцінюється від 1 до 3 балів.</p>	
Усього за поточний контроль	4			60
Підсумковий контроль				
Екзамен	Екзамен у письмовому вигляді (1 теоретичне питання й 1 практичне завдання)	Питання для підготовки: Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069	<p>Правильна відповідь на одне питання оцінюється у 10 балів (max 20 балів)</p> <p>8-10 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;</p> <p>6-7 балів – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок;</p> <p>4 -5 балів – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та</p>	20

			методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, питання висвітлено із суттєвими помилками; 1-3 бали здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються із значними помилками.	
	Підсумкове тестування в Moodle	Передбачає відповіді на 40 тестових питань (1 питання – 0,5 бали)	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці дисципліни в СЕЗН ЗНУ. З банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 40 тестових завдань. правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів за одне тестове питання (max 20 балів)	20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література **ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА**

1. Городовенко В.В., Удовика Л.Г. Теорія держави і права : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 124 с.

2. Городовенко В. В., Удовика Л. Г. Теорія права: курс лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 248 с.
3. Удовика Л.Г., Сидоров Я.О. Теорія держави і права : методичні вказівки до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право»: у 2 ч. Ч. 2. Загальна теорія права. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 86 с.
4. Загальна теорія права: підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваіге, 2015. 392 с.
5. Загальна теорія права. Академічний курс / під ред. С. В. Бобровник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
6. Петришин О.В. Загальна теорія права.: підручник. Харків : Право, 2025, 576 с.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Viktor V. Horodovenko, Larysa G. Udovyka, Tatiana O. Shekhovtsova. (2021). Vaccination in the System of Human Rights and Obligations: impact of the COVID-19 Pandemic. *Wiadomości Lekarskie*. VOLUME LXXIV, ISSUE 11 PART 2, NOVEMBER 2021. P. 2983-2991. (Scopus). URL: <https://wiadlek.pl/11-2021/>
2. Viktor V. Horodovenko , Larysa G. Udovyka , Hanna O. Dichko (2020). Ensuring respect for human rights and freedoms in the context of states' measures introduction to combat the COVID-19 pandemic: european experience. *Wiadomości Lekarskie*, VOLUME LXXIII, ISSUE 12 PART 2, DECEMBER 2020, P. 2773-2779. URL: <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/archive/2020/WLek202012212.pdf>. (Scopus). DOI: 10.36740/WLek202012212
3. Удовика Л.Г. Євроінтеграційний поступ правової системи України крізь призму індексу верховенства права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. №6. С.322-326. URL : http://lsej.org.ua/6_2025/67.pdf DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-6/65>
4. Удовика Л.Г., Черповицька І.Ю. Комунікація громадянського суспільства й судової влади в Україні в умовах євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2025. № 3. Том 2. С. 407-417. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/3_2025/part_2/57.pdf DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.2.55> DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.20>
5. Єрмоленко Д. О., Удовика Л. Г. Вплив правової культури на якість нормотворчого процесу. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького: журнал*. Серія Право. 2024. Вип. 19 (31). С. 48-53.
6. Удовика Л.Г., Черповицька І.Ю. Комунікація громадянського суспільства й судової влади: методологічні підходи дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2024. №86. С.138-148. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/86-part-1.pdf>
7. Удовика Л.Г., Єрмоленко Д.О. Принцип правової визначеності в аксіологічному вимірі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №3/4. С. 60-64. URL : http://lsej.org.ua/3_2023/12.pdf <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.20>
8. Удовика Л.Г. Формалізація м'якого права як засіб реалізації принципу правової визначеності. *Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів : Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції*, м. Ужгород, 27 квітня 2023 р. Частина II. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 316 с. С.102-105. <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/194/4067/9240-1>
9. Удовика Л.Г. Правові системи в умовах глобальних викликів і загроз. *Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід»*, Тернопіль, ЗУНУ, 28 квітня 2023 року. Тернопіль. 216-219.

10. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-ти т. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 3. Загальна теорія права. Харків : Право, 2017. 952 с.
11. Правова доктрина України : у 5 т. Х.: Право, 2013. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. Х.: Право, 2013. 976 с.
12. Права людини в особливих правових режимах: досвід України : монографія / Д. С. Терлецький, О. В. Марусяк, Ю. Д. Батан, М. В. Афанасьєва та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. М. В. Афанасьєвої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 356 с.
13. Перелік рішень, ухвалених Європейським судом з прав людини. Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/echr/>.
14. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Видання друге, доповнене. Copyright © 2019 Міжнародна фундація виборчих систем. URL: https://ppst.sumdu.edu.ua/images/pdf/Pidrychnik_kursu_Democracy.pdf.
15. Онлайн-курс з громадянської освіти. Prometheus. <https://prometheus.org.ua/civileducation/>
16. Рішення Європейського суду з прав людини щодо застосування тимчасових заходів у справі у зв'язку з військовою агресією Росії проти України від 1 березня 2022 року (витяг). *Право України*. 2022. №3. С.39.
17. Рішення Європейського суду з прав людини про застосування тимчасових заходів щодо індивідуальних заяв у зв'язку з військовою агресією Росії проти України від 4 березня 2022 року (витяг). *Право України*. 2022. №3. С.40.
18. Резолюція Європейського Суду з прав людини щодо наслідків припинення членства Російської Федерації в Раді Європи відповідно до статті 58 Європейської Конвенції з прав людини. *Право України*. 2022. №3. С.42.
19. Доповідь про правовладдя. Ухвалено Європейською Комісією “За демократію через право” (Венеційська Комісія) на її 86-му пленарному засіданні (CDL-AD(2011)003rev, Венеція, 25–26 березня 2011 року). *Право України*. 2019. №11. С. 14-38. Козюбра М. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. *Право України*. 2019. №11. С.83-97.
20. ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ «ЗА ДЕМОКРАТІЮ ЧЕРЕЗ ПРАВО» НА КОНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ДЕМОКРАТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ. *Право і суспільство*. 2019. №5-1. С.3-11. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/5_2019/part_1/3.pdf
21. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 3 : Теорія держави та права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 952 с.

Інформаційні ресурси:

1. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
2. Державне підприємство «Інформаційні судові системи». URL: <https://ics.gov.ua/ics/about/acts/>.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.
4. Українська Гельсінкська спілка з прав людини. URL: <https://helsinki.org.ua>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
6. Офіційний сайт Президента України. URL: www.president.gov.ua.
7. Національна бібліотека ім. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua.
8. Сайт присвячений правам людини в Інтернет. URL: www.internetrights.org.ua.

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом тестування.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moodle:

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16069>

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел:

Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle.

Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у CiscoWebex та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем

впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам».

Якщо за технічних причин доступ до Moodle неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу lora.znu@gmail.com. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2025-2026 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмій (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ :

https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_organ_zats_yu_ta_metodi_ku_provedennya_potochnogo_ta_p_dsumkovogo_semestrovogo_kontrolyu_navchannya_student_v_znu_.pd

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ :

https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_poryadok_prijomu_v_dra_khuvannya_pererivannya_navchannya_ponovlennya_perevedennya_zdobuvach_v_vischoyi_osv_ti_v_znu.pdf

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: y_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>